

Em đã học được khoảng 1 năm. Trong quá trình học, em cảm thấy mình nắm bắt và hiểu bài tốt nhưng chưa thể áp dụng "tư duy sáng tạo" như mong muốn. Mong các thầy hướng dẫn thêm để em có thể hiểu được cách áp dụng rõ hơn.

Một số BT em gặp thực tế trong cuộc sống

1) "Làm sao để thành công trong cuộc sống?" dưới góc độ "tư duy sáng tạo"?

2) "Làm thế nào để đưa sản phẩm đến tay người tiêu dùng" dưới góc độ "tư duy sáng tạo"?

3) "Làm thế nào để Mẹ anh A chấp nhận chị B"

+ Anh A quen chị B nhưng Mẹ anh A lại không đồng ý

+ Bà anh A (hè trên của Mẹ anh A) cũng không đồng ý vì tuổi hai người không hợp nhau.

+ Anh A đẹp trai, thông minh, học giỏi. Hiện đang học Cao học

+ Chị B không được cao, không xinh lắm, tuổi không hợp với anh A (chính vì vậy mà Mẹ anh A phản đối). Nhưng là người con gái ngoan hiền, giỏi, thông minh, có nghị lực, con nhà nghèo không nung vuơn lên trong cuộc sống. Hiện đang làm So KH & CN tỉnh Tiền Giang

+ Anh A và chị B rất hợp tình nhau, tình cách cũng nhu lý tuông, rất yêu nhau. Nhưng về hình thức thì anh A "trời" hơn chị B

+ Đối với anh A: không quan niệm lấy vợ đẹp, miễn sao hợp tình và rất muốn gia đình chấp nhận chị B.

Các thầy sẽ giải các BT trên như thế nào dưới góc độ "Tư duy sáng tạo"

+ Xác định các yêu tố như thế nào?

+ Các mâu thuẫn vật lý là gì?

+ Xác định các cách giải quyết như thế nào?

Em mong các thầy hướng dẫn giúp em cách áp dụng "tư duy sáng tạo" vào các BT trên

Có nhiều vấn đề, em không hình dung được các thành phần của hệ thống do (vì vấn đề nó quá phức tạp), em chỉ biết là mình đang gặp vấn đề và cố gắng áp dụng "tư duy sáng tạo" nhưng hiểu quả không như mong muốn. Lúc đó, em nên làm gì? Đối với những vấn đề không gay xung đột gì cả (mà chẳng qua là giải quyết trước vấn đề cho tương lai) thì làm sao xác định được yêu tố gay xung đột để xây dựng hệ thống và áp dụng "chương trình rút gọn giải quyết vấn đề"?

Qua vấn đề bạn nêu, trước hết chúng tôi có một số nhận xét về các yêu cầu bạn đề ra:

- Với vấn đề (1) và (2), câu hỏi bạn đưa ra là quá rộng. Nói cách khác, mục đích cần đạt của vấn đề là không cụ thể. Ví dụ: không bao giờ bị nhức đầu, được những người thường xuyên quan hệ kính trọng, kiếm đủ tiền để trang trải nhu cầu sinh hoạt của bản thân và gia đình (sau khi đã mua nhà, vàng, đất...), giải quyết nhanh và gọn các vấn đề trong quan hệ với đồng nghiệp, con biết tự lập và học giỏi nhất lớp, đạt giải thưởng "cây dừa vàng" trong kỳ thi "người nội trợ thế kỷ 21" do phường tổ chức ... đều có thể xếp vào thành công trong cuộc sống.

Tương tự như thế, “đưa sản phẩm tới tay người tiêu dùng” có thể là: mang một cái bánh mì kẹp 2 miếng chả lụa có 3 cọng rau thơm và 4 lát dưa leo đến một bà cụ sống tại căn hộ 931 chung cư XX, trình bày lại nội dung môn học Phương pháp luận sáng tạo cho một người (đã thi lại 3 lần môn này) để người này đạt tới mức hiểu cảm xúc, chích một mũi thuốc MM mà bệnh nhân không một lời phàn nàn về giá tiền và tác dụng của thuốc, gửi một bài thơ vừa sáng tác tới ban biên tập tạp chí S...

- Với vấn đề (3) thì yêu cầu có phần cụ thể nhưng cái cho trước (giả thiết) lại không đầy đủ và cụ thể. Chẳng hạn thông tin “ba mẹ anh A không đồng ý” là không rõ ràng vì nó có thể có những nghĩa sau:
 - o không muốn (vì con mình đẹp lại lấy vợ không xinh, không cao và cha mẹ chưa chọn được cho con trai cô gái nào...)
 - o không cho phép lấy (kiên quyết không cho lấy chị B)
 - o muốn con trai lấy cô gái khác (cha mẹ đã nhắm một cô gái có hình thức hợp với con trai và mong con mình chấp nhận)...

Tương tự, trong lời phát biểu của vấn đề (3) còn thiếu thông tin quan trọng: anh A đã thuyết phục cha mẹ như thế nào trong việc định lấy chị B làm vợ. Bởi vì, nếu anh A chưa thuyết phục cha mẹ mình thì anh A chưa có bài toán phải giải.

- Về cách trình bày. Việc gửi thông tin không có dấu đã vi phạm quy luật về tính thông suốt của hệ. Ví dụ, “**Ba** anh A (he tren cua Me anh A)” thì hiểu là “ba” hay “bà”. Đoạn mở ngoặc phía sau dễ dẫn người đọc đến việc hiểu là “bà” – mẹ của mẹ anh A. (nói nhỏ với bạn đọc: sau khi hỏi lại người gửi thông tin, tôi mới biết đó là “**ba**” chứ không phải là “**bà**”)

Từ những nhận xét trên, có thể thấy người đưa ra vấn đề cần giúp đỡ (không chỉ đối với bạn mà nhiều người cũng thường mắc phải) thường :

- Cung cấp thiếu hoặc thừa thông tin hoặc thừa thông tin phụ mà thiếu thông tin chính hoặc thông tin không chính xác.
- Xác định không rõ ràng cái cần phải đạt tới (mục đích cần đạt).

Trở lại các câu hỏi của bạn, trước hết là câu hỏi: “Xác định các yếu tố trong bài toán như thế nào”. Bạn hãy giở lại trang 12, giáo trình Phương pháp luận sáng tạo. Ở đây đề cập đến bốn bước xác định bài toán từ tình huống vấn đề xuất phát.

Bạn cần vận dụng bốn bước này để chọn bài toán (xác định được bài toán cần giải), khi đó bạn mới có thể xác định được các yếu tố cần thiết có trong bài toán. Khi xác định được các yếu tố cần thiết và so sánh với mục đích cần đạt, những mâu thuẫn sẽ xuất hiện. Và khi đó, bạn phải chọn đúng công cụ để giải quyết vấn đề.

Mỗi vấn đề (bài toán) có những yêu cầu khác nhau đối với công cụ. Chẳng hạn, bạn cần tìm một người bạn đã mất liên lạc 10 năm và bạn cầm tìm một cái kim rơi xuống sàn nhà tối hôm qua, liệu bạn có dùng cùng một công cụ (hoặc dùng chổi quét hoặc đăng báo ở mục tìm kiếm đối tượng thất lạc) để giải quyết hai vấn đề này, dù cho yêu cầu của hai bài toán đều *tìm lại một đối tượng nhất định*?. Chắc chắn là không rồi! Vì vậy, có chọn đúng

công cụ cho loại bài toán cần giải thì bạn mới có thể đạt được kết quả với chi phí thấp (tính hiệu quả). Tất nhiên, bài toán phải được phân loại theo những tiêu chí nhất định.

Làm thế nào để chọn đúng công cụ cho bài toán cần giải?

Chúng ta hãy trở lại với bài toán số (1) và (2). Nếu hiểu **thành công** là đạt được kết quả hoặc mục đích như dự định thì bài toán (1) bao trùm bài toán (2). Cụm từ “**Làm thế nào**” có thể là người đưa ra bài toán không có cách nào hoặc có một số cách đạt đến mục đích nhưng không biết chọn cách nào trong số đó.

Nếu không có cách nào đạt đến mục đích, bạn nên học hỏi kinh nghiệm và phương pháp từ đối tượng ở lĩnh vực khác. Khi đó, phương pháp Synectics nên được chú ý.

Nếu có một số cách đạt đến mục đích nhưng không biết chọn cách nào trong số đó, có nghĩa là bạn đang đối mặt với mâu thuẫn, ví dụ: *nếu dùng cách thứ ba thì rút ngắn thời gian khắc phục sự cố nhưng đứa con đang cấp cứu trong bệnh viện không ai chăm sóc, nếu dùng cách thứ nhất thì bản thân được nổi tiếng trên thế giới nhưng hạnh phúc gia đình sẽ tan vỡ...* Như vậy, nếu bài toán có mâu thuẫn, bạn phải dùng chương trình rút gọn quá trình suy nghĩ giải quyết vấn đề và ra quyết định (đối với các bài toán phức tạp, bạn phải dùng công cụ ARIZ. Công cụ này được trình bày trong giáo trình nâng cao).

Về câu hỏi: “Đối với những vấn đề không gây xung đột gì cả (mà chẳng qua ta giải quyết trước vấn đề cho tương lai) thì làm sao xác định được yếu tố gây xung đột...” đã cho thấy mâu thuẫn trong lời phát biểu. Không có xung đột (mâu thuẫn, khó khăn) thì không có bài toán. Mà không có bài toán thì việc gì phải đi tìm lời giải!

Vấn đề trong tương lai có thể là sự đa dạng hóa hoặc hoàn thiện những cái đang có hoặc đưa ra một cái gì đó mới hoàn toàn. Tuy mức độ khó của vấn đề là khác nhau nhưng nói chung, những vấn đề này không dễ chút nào. Có thể bạn không tin, vậy bạn chỉ giúp tôi những vấn đề mà môn học Phương pháp luận sáng tạo cần làm trong 20 năm tới ngoài những bài toán như: hoàn thiện giáo trình Phương pháp luận sáng tạo cho các ngành cụ thể (nhân sự, kinh doanh...), cho lứa tuổi thiếu nhi, nhi đồng và tổ chức đào tạo các lớp học sáng tạo qua internet cho những người có nhu cầu học sáng tạo trên thế giới.

Mặc dù vấn đề trong tương lai khác với vấn đề hiện tại ở chỗ thời gian để giải quyết vấn đề, nhưng với tốc độ thay đổi nhanh như hiện nay, ưu thế thời gian của bài toán tương lai bắt đầu có “vấn đề”. Và như thế, nảy sinh câu hỏi: “Làm thế nào xác định đúng những bài toán trong tương lai của một hệ thống”.

Về yêu cầu “hướng dẫn vận dụng Phương pháp luận sáng tạo như mong muốn”, xin hỏi bạn hai câu:

1. Bạn đã tham gia giải những bài toán đăng trên mục **Cùng nhau luyện tập** bao nhiêu lần?
2. Bạn đã tham gia viết bài trong các mục **Thế giới dưới góc nhìn sáng tạo** và mục **Bài toán và ý tưởng** lần nào chưa?

Nếu câu trả lời là “**chưa lần nào**” thì yêu cầu của bạn e khó thỏa mãn. Bởi vì, muốn vẫy vùng giữa đại dương, bạn phải vẫy vùng trong những cái hồ trước đã. Hỏi nghĩa là trả lời.

Trần Thế Hường